

Atillâ Dorsay

HAYATIMIZI

DEĞİŞTİREN

FİMLER

2005-2015

Remzi
Kitabevi

ATİLLÂ DORSAY

*Hayatımızı
Değiştiren Filmler*

(530 Filmle 2005-2015 Yılları)

Remzi Kitabevi

HAYATIMIZI DEĞİŞTİREN FİLMLER (2005-2015) /

Atilla Dorsay

© Remzi Kitabevi, 2014

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Eylül Duru

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1645-2

BİRİNCİ BASIM: Kasım 2014

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 10648

İçindekiler

Sunuş, 9

Acı, 17

Acı Bir Hayat Öyküsü, 17

Acı Reçete, 17

Acı Tatlı Tesadüfler, 18

Acımasız Tanrı, 18

Across the Universe, 19

Açlık, 19

Açlık Oyunları, 20

Açlık Oyunları:

Ateşi Yakalamak, 20

Adaletin Merkezi, 21

Adele'in Olağanüstü

Maceraları, 21

Ağaç, 22

Aile Sırları, 23

Ajan Salt, 23

Akılalmaz, 24

Aklı Havada, 24

Alacakaranlık, 25

Aleksandra, 26

Alis Harikalar Diyarında, 26

Altın Çiçeğin Laneti, 27

Aman Tanrım!, 27

Amcam Önceki Hayatlarını

Hatırlıyor, 28

Amerikan Gangsteri, 29

Anna Karenina, 29

Anthony Zimmer, 30

Apokalipto, 30

Aramızda Casus Var, 31

Argo, 32

Arı Kovanına Çomak

Sokan Kız, 33

Arınma Gecesi: Anarşi, 33

Arka Bahçe, 34

Arkadaşım Tilki, 34

Artist, 35

Asabi Adam, 35

Aslı Gibidir, 36

Asteriks ve Oburiks Gizli

Görevde, 37

Âşıklar, 37

Aşk, 38

Aşk, 38

Aşk Ateşi, 39

Aşk Sarhoşu, 40

Aşk, Şimdi, 41

Aşk ve Gurur, 41

Aşk Uğruna, 42

Aşkın Kitabı, 43

Aşkın Son Mevsimi, 43

Atalarımızın Bayrakları, 44

Ateşkes, 45

Ateşle Oynayan Kız, 45

Attila Marcel, 46

Avatar, 47

Avustralya, 47

Ayı Teddy, 48

Ayin, 49

Aynı Yıldızın Altında, 50

Babamın Penguenleri, 50

Babil, 51

Bakış Açısı, 52

Bana Söz Ver, 53

Barbara, 53

Barselona, Barselona, 53

Başka Bir Yerde, 54

Başkalarının Hayatı, 55

Başkanların Hizmetkârı, 56

Başlangıç, 56

Bay Evet, 58

Beethoven'i Anlamak, 58

Ben, Kendim ve Annem, 59

Beni Ne Kadar Çok

Seviyorsun?, 60

Beni Orada Arama, 60

Benim Aşk Pastam, 61

Benim Hikâyem, 61

Benjamin Button'un

Tuhaf Hikâyesi, 62

Beşir'le Vals, 63

Beyaz Bant, 63

1408, 64

Bir Ayrılık, 64

Bir Gün, 65

Bir Hurdacının Hayatı, 65

Bisikletli Çocuk, 66

Bitik Şehir, 67

Biutiful, 67

Borsa: Para Asla Uyumaz, 68

Bourne'un Mirası, 69

Böcek, 70

Brokeback Dağı, 70

Bu Dans Senin, 71

Bükreş'in Doğusu, 71

Büyük Budapeşte Oteli, 72

Büyük Hata, 73

Büyük Hazine:

Sırlar Kitabı, 74

Büyük Mucize, 74

Büyük Usta, 75

Can Dostum, 75

Canavar, 76

Canavar Ev, 77

Capote, 77

Casanova, 78

Casino Royale, 78

Cassandra'nın Rüyası, 79

Cehennem Melekleri -3, 79

Cehenneme Bir Adım, 80

Cennet Batıda, 81

Centilmen, 82

Charlie Wilson'un Savaşı, 82

Ciddi Bir Adam, 83

Cinayet Gecesi, 84

Click, 84

Coco Chanel'den Önce, 85

Copacabana, 85

Cosmopolis, 86

Çalıntı Hayat, 87

Çelik Yumruklar, 87

Çılgın, Aptal Âşık, 88

Çılgın Bir Gece, 88

Çılgın Kalp, 89

Çılgın Kardeşler, 89

Çocuk Pozu, 90

Çölde Kutup Ayısı, 91

Da Vinci Şifresi, 91

Daha İyi Bir Dünyada, 92

Deccal, 92

Demir Leydi, 93

Dev Avcısı Jack, 94

Devlet Oyunları, 94

- Dick ve Jane İşbaşında, **95**
 Dikkat: Şehvet, **95**
 Diktatör, **96**
 Diriliş, **97**
 Dokuz, **97**
 Donmuş Nehir, **98**
 Dönüş, **98**
 Dönüşüm, **99**
 4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün, **100**
 Dövüşçü, **100**
 Dr. Parnassus, **101**
 Durdurulamaz, **102**
 Durgun Yaşam, **102**
 Duygudan da Öte, **103**
 Duyguların Rengi, **103**
 Dünya İstilasası: Los Angeles Savaşı, **104**
 Dünya: Yeni Bir Başlangıç, **105**
 Dünya Savaşı Z, **106**
 Dünya Ticaret Merkezi, **106**
 Düşes, **107**
 Düşler Diyarı, **107**
 Düzenbaz, **108**
 Ejderha Dövmeli Kız, **109**
 Elena, **110**
 Elizabeth: Altın Çağ, **110**
 Elizabethtown, **111**
 Esmâ'nın Sırrı, **112**
 Faust, **112**
 Felekten Bir Gece, **113**
 Felekten Bir Gece Daha, **113**
 Fırtınalı Hayatlar, **114**
 Frankenweenie, **114**
 Frost/Nixon, **115**
 Galaksinin Koruyucuları, **115**
 Geçit Yok, **116**
 Geçmiş, **117**
 Geçmişin İzleri, **118**
 Genç ve Güzel, **119**
 Georgia Yasası, **119**
 Gerçeğe Çağrı, **120**
 Gerçeğin Parçaları, **121**
 Gergedan Mevsimi, **121**
 Gir Kanıma, **122**
 Git Başımdan, **122**
 Gizemli Kadın, **123**
 Gizemli Kadın, **124**
 Gizli Dosyalar: İnanmak İstiyorum, **124**
 Goya'nın Hayaletleri, **124**
 Gölgede Dans, **125**
 Gölgeler, **126**
 Gönül Avcısı, **126**
 Görevimiz Tehlike -3, **127**
 Görevimiz Tehlike: Hayalet Protokolü, **127**
 Görünmeyen Kadın, **128**
 Gran Torino, **129**
 Guantanamo Yolu, **129**
 Gurur ve Zafer, **130**
 Güneşin Karanlığında, **130**
 Günişığı Temizleme Şirketi, **131**
 Güzel Bir Hayat Düşlerken, **131**
 Hairspray, **132**
 Halk Düşmanları, **133**
 Hanna, **133**
 Harry Potter ve Zümrüdü Anka Yoldaşları, **134**
 Harry Potter ve Melez Prens, **135**
 Harry Potter ve Ölüm Yedigârları -1, **136**
 Hasta, **137**
 Hayat Ağacı, **138**
 Hayata Çalım At, **138**
 Hayatındaki Azizleri Keşfetme Kılavuzu, **139**
 Hazine Avcıları, **139**
 Hellboy 2: Altın Ordu, **140**
 Herkül, Özgürlük Savaşçısı, **141**
 Hırsız, **142**
 Hırsızlar Şehri, **143**
 Hızlı ve Öfkeli -5, **144**
 Hitchcock, **144**
 Hobbit: Beklenmedik Yolculuk, **145**
 Hugo, **146**
 Iberia, **146**
 İçerdeki Adam, **147**
 İçimdeki Yangın, **147**
 İçindeki Yabancı, **148**
 İhtiyarlara Yer Yok, **148**
 İki Kadın, Bir Erkek, **149**
 2 0 1 2, **150**
 İkili Oyun, **151**
 İkinci Nefes, **151**
 İmkânsızın Şarkısı, **152**
 Indiana Jones ve Kristal Kurukafa Krallığı, **153**
 İnsan Avı, **154**
 İntikam Benim, **155**
 İntikam Peşinde, **155**
 Into The Wild, **156**
 Irina Palm, **157**
 İşte Özgür Dünya, **157**
 İtiraf, **158**
 Iwo Jima'dan Mektuplar, **160**
 İyi Yürek, **160**
 İz Peşinde, **161**
 J. Edgar, **162**
 Jack Reacher, **162**
 Jarhead, **163**
 Joe, **164**
 Johnny English'in Dönüşü, **165**
 Juno, **165**
 Kaçış Planı, **166**
 Kadın İsterse, **166**
 Kadının Fendi, **167**
 Kaldırım Serçesi, **167**
 Kalbini Dinle, **168**
 Kalpazanlar, **169**
 Kalpler, **169**
 Kan Arzusu, **170**
 Kan Dökülecek, **171**
 Kanıt, **171**
 Kanlı Elmas, **172**
 Kanun Benim, **173**
 Kanunsuzlar, **173**
 Kapital, **173**
 Kapitalizm: Bir Aşk Hikâyesi, **174**
 Kaptan Phillips, **175**
 Kar ve Kaplan, **176**
 Kara Şövalye, **177**
 Kara Şövalye Yükseliyor, **178**
 Kara Yılan İnlüyor, **179**
 Karanlık, **179**
 Karanlık Cinayetler, **180**
 Karanlık Gölgeler, **180**
 Karate Kid, **181**
 Karayip Korsanları: Ölü Adamın Sandığı, **182**
 Karayip Korsanları: Gizemli Denizlerde, **182**
 Karışık Aile, **183**
 Karlar Ülkesi, **184**
 Katil Joe, **184**
 Kayıp Umutlar, **185**
 Kefaret, **185**
 Kehanet, **186**
 Kesişen Yollar, **186**
 Keşke Burada Olsam, **187**
 Kevin Hakkında Konuşmalıyız, **188**
 Kırk Çember, **188**
 Kırk Kucaklaşmalar, **189**
 Kızımı Kurtarın, **190**
 Kız Kardeşimin Hikâyesi, **190**
 Kibarca Öldürmek, **191**

- Kim Kiminle Nerede?, **191**
 Kimliksiz, **192**
 King Kong, **193**
 Kiralık Aşk, **194**
 Kirli Sırlar, **194**
 Kod Adı Olympus, **195**
 Koşuş, **195**
 Koralin ve Gizli Dünya, **196**
 Korkak Robert Ford'un Jesse James Suikastı, **197**
 Korku Evi, **197**
 Korku Gecesi, **198**
 Korkunç Bir Film -4, **198**
 Körlük, **199**
 Köstebek, **199**
 Köstebek, **200**
 Kraliçe, **201**
 Krallık, **201**
 Kule Soygunu, **202**
 Kungfu Panda, **202**
 Kusursuz Yabancı, **203**
 Kuzey Faresi, **204**
 Kuzgun, **204**
 Küçük Beyaz Yalanlar, **204**
 Küçük Gün Işığım, **205**
 Lanet, **206**
 Largo Winch, **206**
 Last Vegas, **206**
 Limon Ağacı, **207**
 Lincoln, **208**
 Liseli Polisler -2, **209**
 Lorna'nın Sessizliği, **209**
 Lucy, **210**
 Lütfen Beni Öldürme, **211**
 Maç Sayısı, **211**
 Madagaskar -2, **212**
 Mahşer Günü, **212**
 Mamma Mia!, **213**
 Mandela: Özgürlüğe Giden Uzun Yol, **214**
 Marilyn ile Bir Hafta, **215**
 Maskeli Süvari, **215**
 Matador, **216**
 Matrak Adamlar, **217**
 Mavi Yasemin, **217**
 Maymunlar Cehennemi: Şafak Vakti, **219**
 Melankoli, **220**
 Melekler ve Şeytanlar, **220**
 Meleklerin Payı, **221**
 Miami Vice, **222**
 Michael Jackson: This is it, **222**
 Milk, **223**
 Milyoner, **224**
 Mistik Olay, **224**
 Monako Prensesi Grace, **225**
 Muhteşem Güzellik, **226**
 Muhteşem ve Kudretli Oz, **227**
 Muppets Aranıyor, **228**
 Münih, **228**
 Narnia Günlükleri: Aslan, Cadı ve Dolap, **229**
 Narnia Günlükleri: Prens Kaspiyan, **230**
 Nedimeler, **231**
 Nefes, **231**
 Neşeli Ayaklar, **232**
 No, **232**
 Okuyucu, **233**
 Oliver Twist, **234**
 12 Yıllık Esaret, **234**
 13, **235**
 Operadaki Hayalet, **235**
 Operasyon: Valkyrie, **236**
 Orijinal Cinayet(ler), **237**
 Oyuncak Hikâyesi -3, **237**
 Oyunun Sonu, **238**
 Öbür Dünyadan, **238**
 Ölümcül Oyun, **239**
 Ölümcül Tuzak, **239**
 Ölümsüz Aşk, **240**
 Ölümsüz Savaşçı: Beowulf, **241**
 Ölümüne Kaçış, **241**
 Ömrümüzden Bir Sene, **242**
 Örümcek Adam -3, **242**
 Özgürlük Rüzgârı, **243**
 Özgürlük Yolu, **244**
 Pamuk Prenses ve Avcı, **244**
 Pamuk Prenses'in Maceraları, **245**
 Pan'ın Labirenti, **245**
 Para Avcısı, **246**
 Paranormal Activity, **247**
 Paris Manhattan, **248**
 Paris, Seni Seviyorum, **248**
 Paris'te Bir Hafta Sonu, **249**
 Paris'te Geceyarısı, **250**
 Paris'te İki Gün, **250**
 Paris'te Son Konser, **251**
 Parker, **251**
 Parlak Yıldız, **252**
 Pembe Panter, **253**
 Persepolis, **253**
 Pina, **254**
 Pi'nin Yaşamı, **254**
 Pislik, **255**
 Poseidon'dan Kaçış, **256**
 Prestij, **256**
 Prometheus, **257**
 Quantum Of Solace, **258**
 Rango, **258**
 Ratatouille, **259**
 Red -2, **259**
 Resimdeki Hayalet, **260**
 Ricky, **260**
 Robin Hood, **261**
 Rocky Balboa, **262**
 Roma'ya Sevgilerle, **262**
 Ruhlar Bölgesi, **263**
 Rüya Bilmecesi, **264**
 Rüya Kızları, **264**
 Rüzgâr Yükseliyor, **265**
 Sabotaj, **265**
 Sahtekâr, **266**
 Saklı, **267**
 Salgın, **267**
 Samsara, **268**
 Savaşın Çiçekleri, **269**
 Sefiller, **269**
 Seks ve Şehir, **270**
 Seks ve Şehir -2, **271**
 Sen Şarkılarını Söyle, **271**
 Senden Bana Kalan, **272**
 Seni O Kadar Çok Sevdim ki, **273**
 Sevgililer Günü, **274**
 Sezar Ölmeli, **274**
 Sığınak, **274**
 Sınıf, **275**
 Sınırları Aşmak, **276**
 Sır, **276**
 Sıradışı, **277**
 Sihirbaz, **277**
 Sihirbaz, **278**
 Sihirbazlar Çetesi, **278**
 Sil Baştan, **279**
 Sinyal, **279**
 Siyah Kuğu, **280**
 Siyahlı Kadın, **280**
 Skandal, **281**
 Skyfall, **281**
 Soğuk Duş, **282**
 Sokağın Kralları, **283**
 Son Gece, **283**
 Son Kalan, **284**
 Son Şans, **285**
 Son Umud, **286**

- Son Ültimatom, **287**
 Son Vurgun, **287**
 Sona Doğru, **288**
 Sosyal Ağ, **289**
 Soysuzlar Çetesi, **290**
 Striptiz Kulübü, **291**
 Suç Çetesi, **292**
 Sudaki Kız, **292**
 Sürpriz Damatlar, **293**
 Sweeney Todd: Fleet Sokağı'nın
 Şeytan Berberi, **294**
 Syriana, **294**
 Şamar Oğlanı, **295**
 Şampiyon, **295**
 Şampiyon, **296**
 Şangay, **297**
 Şansa Bak, **297**
 Şanslı Slevin, **298**
 Şantaj, **298**
 Şark Vaadleri, **299**
 Şehrin Adamı, **300**
 Şerlok Holmes, **301**
 Şerlok Holmes:
 Gölge Oyunları -1, **301**
 Şiddetin Tarihçesi, **302**
 Şimdi ya da Asla, **302**
 Şrek: Sonsuza Dek Mutlu, **303**
 Şüphe, **304**
 Tabu, **304**
 Takip, **305**
 Tanrılar ve İnsanlar, **306**
 Tanrı'nın Vadisinde, **306**
 Tehlikeli İlişki, **307**
 Tek Başına Bir Adam, **308**
 Temel İlgüdü -2, **308**
 Tenten'in Maceraları, **309**
 Terminatör Kurtuluş, **310**
 Tetikçi, **311**
 Tetikçiler, **311**
 Thor, **312**
 Timothy Green'in Sıradışı
 Yaşamı, **313**
 Tom Çiftlikte, **313**
 Toprak Altında, **314**
 Transamerica, **314**
 Transformers, **315**
 Transformers: Ayın Karanlık
 Yüzü, **316**
 Transformers: Kayıp Çağ, **316**
 Tropik Fırtına, **317**
 Turist, **318**
 Tutku Günlükleri, **319**
 Tutku Oyunları, **319**
 Tutunamayanlar, **320**
 Tuya'nın Evliliği, **320**
 Uçurtma Avcısı, **321**
 Uçuş, **322**
 Uçuş 93, **323**
 Umudun Peşinde, **323**
 Umudunu Kaybetme, **324**
 Umut Işığım, **325**
 Usta, **325**
 Uzaklara Gidelim, **326**
 Uzay Oyunları, **327**
 Uzun Boylu Esmer Adam, **328**
 Üç, **328**
 Üç Defin, **329**
 Üç Hanedan: Ejderin Dirilişi, **329**
 3.10 Yuma Treni, **330**
 360, **331**
 Vahşi Zarafet, **331**
 Vampir Avcısı: Abraham
 Lincoln, **332**
 Vampir Cehennemi, **333**
 Venedik Taciri, **333**
 Vera Drake (Hemşire), **334**
 VOL. İ, **335**
 Walter Mitty'nin Gizli Yaşamı,
335
 Wanted, **336**
 Wolverine, **337**
 X Men: Son Direniş, **338**
 X Men Başlangıç:
 Wolverine, **339**
 X Men: Birinci Sınıf, **339**
 X Men: Geçmiş Günler
 Gelecek, **340**
 Yalanlar Üstüne, **341**
 Yargısız İnfaz, **342**
 Yasak Bölge 9, **343**
 Yasak Krallık, **344**
 Yaşamaya Değer, **344**
 Yaşamın Ritmi, **345**
 Yay, **345**
 Yeni Başlayanlar için Vahşi Batı,
346
 Yeni Dünya: Amerika'nın
 Keşfi, **346**
 Yenilmez, **347**
 Yerçekimi, **348**
 Yeryüzünde Son Aşk, **349**
 Yıldız Tozu, **349**
 Yılın Başkanı, **350**
 Yolda, **351**
 Yukarı Bak, **351**
 Yuva, **352**
 Yüksek Risk, **352**
 Yürüyen Şato, **353**
 127 Saat, **353**
 Zafere Hücum, **354**
 Zamanda Aşk, **355**
 Zamanın Tozu, **355**
 Zero Dark Thirty, **356**
 Zincirsiz, **357**
 Zirveye Giden Yol, **358**
 Zohan'a Bulaşma, **359**
 Zor Baba -3, **360**
 Zor Hedef, **360**
 Zoraki Kral, **361**
 Zorlu İkili, **361**
 Orijinal Film Adları Dizini, **362**
 Yönetmenler Dizini, **366**

Sunuş

Ne on yılmiş ama... Gündelik eleştirileri kitap yapmanın yararlarından biri de bu... Belli bir döneme topluca bakıp 'muhasabesini yapmak' ve genel bir yargıya varmak mümkün oluyor.

Son yıllarda düzenli biçimde topladığım eleştirilerimin yabancı filmler için olanlarını, 1985 yılından itibaren *Hayatımızı Değiştiren Filmler* adıyla derlemiştım. İlk cilt 1985-1995 arasını kapsıyordu. İkincisi 1995-2005 arasını. 2015'e eriştiğimiz şu günlerde, son on yılı da derlemek kaçınılmaz olmuştu. Ve işte elinizdeki, bu kitap.

Önce niye 5'li yıllar? Oysa Türk filmlerini çok daha öncesinden (70'lerden) başlayarak onar yıllık yaklaşımlarla toparlamış değil miydım? 70'ler, 80'ler... 90'lardaki bunalım ve çok azalan film sayısı nedeniyle o dönem biraz kayarak 1990-2005 arası filmler olmuştu. Sonra 2005-2010 arasını da, birden yoğunlaşan film yapımı nedeniyle beş yıllık (2005-2010) dönemde ele almıştım.

Yabancı filmlerdeki bu '5'li yıllarda başlayıp bitme' olayının açık bir nedeni yok. Rastlantılarla öyle başladı, öyle devam etti. Serinin adına gelince, bunu önceki ciltlerin sunuşunda da açıklamıştım. Özetlemek gerekirse, filmlerin hayatımızı değiştirebileceğine temelde inanırım. Benimkini değiştirdiler. En azından bazıları...

Ayrıca hayat değiştirmeseler de, hepimizi çok etkileyen ve hiç unutmadığımız filmler olmadı mı? Ama elbette çok da abartmayalım. Bu filmler en azından bize verdikleri keyif, zevk ve neşe (kimi zaman da tepki ve öfke!) duygularıyla üzerimizde büyük etki yapmıyorlar mı? Ben de bu adı seçtim ve de koruyorum.

Ama, dediğim gibi, son on yılda ne ilginç filmler yapılmış! Hem de sinema öldü-ölüyor feryatlarının bunca artmasına karşın!... Aslında bu negatif tavır hep var olagelmıştır. Sinemayı keşfeden Louis Lumiere bile daha 1900'ların başında "Sinemanın işi bitti, bu buluşun değeri tükendi" türünden bir yargıda bulunmuştu.

Ama elbette ne o zaman öyleydi, ne de şimdi. Almış başını giden teknolojiye karşın (ve kimi türlerde onun da büyük katkısıyla) öylesine ilginç, parlak, baştan çıkarıcı filmler yapılıyor ki... Ve öylesine yetenekli, hatta deha düzeyinde sanatçılar gelip öylesine harika işler yapıyorlar ki... Sinema yüzyılı çoktan aşmış, yeni yüzyıl ve yeni binyıl içinde artık biraz yorgun ve bıkkın gözükse de, yine şaşırtıcı, hayran edici, hatta büyüleyici filmler sunmayı biliyor. Keyfine varmak için tek bir temel koşul var: bu olağanüstü medyuma, bu görkemli Yedinci Sanat'a karşı biraz da olsa gerçek, sağlam, hoşgörölü ve meraklı bir ilgi duymak, sempatiyle, mümkünse sevgiyle yaklaşmak... O zaman, en güzel filmler sizin...

Serilerin önemi

Bu kez film sayısını biraz azaltmayı düşündüm (önceki kitapta 800 film vardı!). Bu kez 500'ü makul biçimde aşan bir sayı düşündük. Daha kolay izlenip okunsun, ismine daha yakışır olsun diye...

Bu nedenle, temelde sadece sevdiğim filmleri almayı seçtim. Yıldız sistemi aynı: 1, 2, 3 ve 4 yıldız olmak üzere dört dereceli bir değerlendirme. Dolayısıyla ilke olarak 4 ve 3 yıldız verdiğim filmleri aldım. Ama bu kesin bir kural değil. 2, hatta tek yıldız alan kimi filmler de bulacaksınız. Az olsalar da...

Bunlar birkaç kategoride. Öncelikle, popüler serilere dönüşmüş filmlerde, serinin tüm filmlerini koymaya çalıştım. Kimileri bence başarısız, hatta bayağı kötü olsa da... Çünkü tüm o serilerin meraklıları, hatta tutkunları olduğunu gayet iyi biliyorum.

Böylece *Görevimiz Tehlike*'den *Harry Potter*'e, *Kara Şövalye*'den *Karayip Korsanları*'na, *Narnia Günlükleri*'nden *Seks ve Şehir*'e, *Transformers*'tan *X Men*'e, *Bourne* serisinden *Millemium* serisine tüm o seriler –benim görebildiğim– tüm bölümleriyle yer aldılar. Kimilerinin hiç sevmediğim bölümleri olsa da: *Harry Potter*'dan *Kara Şövalye*'ye ya da *Şerlok Holmes*'e... Ama baştan beri hiçbir bölümünü se-

vemediğim serileri boşverdim: Örneğin *Demir Adam* ya da *Twilight – Alacakaranlık* gibi...

Ayrıca geçmişten gelen kimi efsanevi serilerin son dönemde çıkan bölümlerini de –eğer çok kötü bulmadıysam– almayı bir sinefillik görevi bildim: *Asteriks ve Oburiks*, *Hellboy*, *Indiana Jones*, *Karate Kid*, *Maymunlar Cehennemi*, *Oyuncak Hikâyesi*, *Örümcek Adam*, *Quantum of Solace* ve de *Skyfall* (James Bond), *Şrek*, *Thor*, *Zoraki Baba* vb.

Beğenmek ya da beğenmemek

Ayrıca çok tartışılmış, genelde (yabancı ve ya yerli) eleştiri kurumu tarafından övülüp pophohlanmış, ama benim sevmek bir yana nefret ettiğim bir avuç filmi de aldım. Ki bunların arasında örneğin *Yeni Dünya: Amerika'nın Keşfi* filmi için bir övgüname yazdığım Terrence Malick'in Cannes'daki Altın Palmiye'sine karşın hiç sevmeyişim *Hayat Ağacı* da var. (Ama artık *Aşkın İzleri*'ni almaya gönlüm elvermedi!)

Aynı biçimde, genelde sinemasına ısınmadığım Wes Anderson'un *Büyük Budapeşte Oteli*, *Gir Kanıma*'sını sevdiğim (ve kitaba da aldığım) Tomas Alfredson'un yine nefret ettiğim *Köstebek – Tinker Tailor Soldier Spy*, hatta bir dönemde eleştirmenlerle aramı hayli açan Michel Gondry'nin *Sil Baştan – Eternal Sunshine of A Spotless Mind* filmi bile aldım!... Zaten ayrıca kimi adları kategorik biçimde sevmemek huyum da yok. Örneğin aynı Gondry'nin görece olarak sevdiğim *Rüya Bilmecesi* de, daha önceki yazar-yönetmen çabalarına hiç ısınmadığım Spike Jonze'nin şimdilik son filmi olan o enfes *Her – Aşk* filmi de bu toplamdaki yerini aldı.

Ayrıca bence haksız yere çok ünlenmiş ve ödülleri almış birkaç filmi de ekledim. En çarpıcı örnek, geçen yılın Oscar'larında en iyi film seçilen *12 Yıllık Esaret*. Doğaldır ki ne Oscar, hatta ne de (*Hayat Ağacı* filminde olduğu gibi) Cannes'ın Altın Palmiye'si, beni/bizi herhangi bir filmi sevmeye zorlayamaz!...

Peki, niçin bu filmleri aldım? Çünkü sevdiğimiz kadar sevmediklerimiz de bizi tanımlar; beğeni ölçütlerimizi, sinemaya bakışımızı, giderek kişiliğimizi ele verir. Beğenmediklerimiz ve onları beğenmeme nedenleri, beğendiklerimizi değerlendirir ve ölçütlerimize ışık tutar. Kitle önünde iş gören, üstelik yazıları ve yargılarıyla sinema denen görkemli sanat ile büyük kitle arasında bir köprü işlevini yüklenen eleştirmenlerin de bu yolla kimliklerini ve karakter-

lerini bir ölçüde ortaya koymaları yararlı, hatta gereklidir diye düşünüyorum.

Biz sevdiğimiz ve sevmediklerimiz aracılığıyla kendimizi ne kadar açarsak, okur da o derece bize yaklaşır, bizimle iletişim sağlar. Ve yazılarımızla daha çok ilgilenir, onlarla daha organik bir bağ kurar ve onlardan yararlanır.

Amerikan sineması: en büyük ustalar

Kitaba ve son on yıla yönetmenler bazında bakarsak... Öncelikle Amerikan sinemasının birçok önemli şöhretinin statülerini gayet iyi koruduğu, verimlerini inatla sürdürdüğü ve yaratıcılıklarında bir düşüş olmadığı görülüyor. Örneğin Woody Allen, ileri yaşına karşın aynı tempoyla çalışıyor ve birbirinden ilginç filmler yaratıyor: *Maç Sayısı*'ndan *Cassandra'nın Rüyası*'na, *Baselona Baselona*'dan *Kim Kiminle Nerede*'ye, *Paris'te Geceyarısı*'ndan *Roma*'ya *Sevgilerle*'ye, *Uzun Boylu Esmer Adam*'dan *Mavi Yasemin*'e, Allen filmleri hiç düşkünlüğü yaratmıyor. Ve iki yenisi gün sayıyor!

Clint Eastwood da öyle. Kitaba giren filmleri *Atalarımızın Bayrakları*, Ivo Jima'dan *Mektuplar*, *Grand Torino*, *Sahtekâr*, *Yenilmez*, *J. Edgar*. Onun da iki yeni filmi çıkacak.

Martin Scorsese ustanın da enerjisi yerinde. *Köstebek – The Departed*, *Hugo*, *Para Avcısı*... (Arada ben *Zindan Adası*'ni yazmamışım.) İddialı TV dizisi *Boardwalk Empire*, bir avuç belgesel ve sayısız proje. Steven Spielberg de öyle. *Münih*, yeni *Indiana Jones*, *Tenten'in Maceraları*, *Lincoln*. Ve daha birçok proje.

Coen Kardeşler de yaratıcılıklarını sürdürüyor. *İhtiyarlara Yer Yok*, *Aramızda Casus Var*, *Ciddi Bir Adam*, *İz Peşinde*, *Sen Şarkılarını Söyle*. Düzey hiç düşmüyor, yaratıcılık azalmıyor.

İkinci 'beş büyük' ve ötesi

Bu ilk 'beş büyük'ten hemen sonra, örneğin bir Ridley Scott var. İngiliz kökenli yönetmen hep iddialı. Filmlere bakınız: *Amerikan Gangsteri*, *Yalanlar Üstüne*, *Robin Hood*, *Prometheus*, *Danışman*. Kitleye dönük bir gösteri sinemasını en üst düzeyde gerçekleştiren bir usta.

Yaratıcı yönetmenlerden Tim Burton, Sweeney Todd, *Alis Harikalar Diyarında*, *Karanlık Gölgeler*, *Frankenweenie* gibi çok farklı filmlerle ne kadar başarılıydı... Aynı kategoriden Robert Zemeckis daha az çalıştı. Ve *Beowulf – Ölümsüz Savaşçı* ve *Uçuş*'la dikkat çekti... Ve de Ang Lee... Yıllar önce Hollywood'a kapağı atmış Çinli usta yine gözde ve yaratıcı olma-

yı sürdürdü: *Brokeback Dağı*, *Dikkat: Şehvet*, *Pi'nin Yaşamı*.

Tam buralarda Steven Soderbergh'i anmanın sırası. Bu hep farklı şeyler peşindeki deneyici ustanın kimi filmlerini alamadıysam da *Salgın*, *Striptiz Kulübü*, *Acı Reçete* onun değişikliğini kanıtlamaya yeter... Ve de *Bryan Singer*, *Operasyon Walkyrie*, *Dev Avcısı Jack*, ünlü seriye müthiş bir gençlik aşısı yapan *X Men: Geçmiş Günler Gelecek*, onun değerini kanıtıyor.

Eski kuşak yönetmenleri

Eskilerden Mike Nichols, *Charlie Wilson'un Savaşı* adlı harika filmle kariyerini sanırım kapattı... Amerikan zenci sinemasının öncüsü Spike Lee, *İçerdeki Adam*'la aldığı övgüyü Park Chan-wook'un ünlü filminin yeniden çevrimi *Oldboy*'la alamadı... Zenci sanatçılardan, bayrağı yeni devralan Lee Daniels ise *Acı Bir Hayat Öyküsü* ve en son *Başkanların Hizmetkârı* ile gündemde kaldı.

Yine eski kuşaktan William Friedkin alçakgönüllü, ama ilginç birkaç filmle direnmeyi sürdürdü: *Böcek*, *Katil Joe*.

Barry Levinson artık inişteydi. *Yılın Başkanı*'ndan beri ilgi çeken bir film yapamadı. Mafiah çalışıyor... Michael Mann da çok az çalıştı ve bu dönemdeki iki ilginç filmiyle toplama girdi: *Miami Vice* ve *Halk Düşmanları*...

Oliver Stone da biraz yorulmuş gibiydi. Bu kitaba *Dünya Ticaret Merkezi* ve *Borsa: Para Asla Uyumaz* filmleriyle girdi... Yazar olarak hayli eski, yönetmenliği nisbeten yeni olan Paul Haggis, *Tanrı'nın Vadisinde* ve *Kaçış Planı* ile yetindi.

Yine eskilerden korku ustası John Carpenter, *Koçuş*'la belki veda filmi sundu. Aynı alanın bir kuşak daha genç ustası Sam Raimi ise *Örümcek Adam -3* ve *Muhteşem ve Kudretli Oz*'la karşımıza geldi.

Yaratıcı ve deneyiciler

Daha yaratıcı isimlere gelince... Bağımsız sinemadan gelen Gus Van Sant, *Milk* ve *Kayıp Umutlar*'da çok iyiydi... İnce işlerin adamı Alexander Payne ise belki başyapıtını verdi: *Senden Bana Kalan* filmiyle... Aynı ekolden bir Sam Mendes eski dönemini biraz özetlese de *Jarhead*, belki en iyi James Bond'lardan olan Skyfall ve kişisel *Uzaklara Gidelim*'le dikkat çekti. Yeni James Bond'lar yine ondan çıkacak gözüküyor.

Sinemanın üç ünlü David'inden David Lynch, malum, havlu atalı çok oldu. En azından uzun/konulu filmler açısından... David Fincher ise hayli yoğundu. *Zodiac*'i hiç sevmedim ve eleştirisini buraya almadım. *Sosyal Ağ*'ı da sevmedim (ama ilginçliği nedeniyle aldım). Ama *Benjamin Button'un Tuhaf Hikâyesi* ve Millenium Üçlemesi'ne Amerikan bakışı *Ejderha Dövmeli Kız*, gerçekten ilginç ve özel filmlerdi.

Ama en çalışkanı David Cronenberg oldu. Bu süre içinde *Şiddetin Tarihçesi*, *Şark Vaadleri*, *Tehlikeli İlişki* ve *Cosmopolis* gibi dört başyapıt üretmek kolay olmamalı. Ve o artık kariyerinin tam zirvesinde.

Çalışkan deyince akla gelen bir diğer isim, Ron Howard ise iki Dan Brown uyarlaması *Da Vinci Şifresi* ile *Melekler ve Şeytanlar*, ama ayrıca *Frost/Nixon* ve *Zafere Hücüm* filmleriyle gayet başarılıydı.

Yabancı kökenliler

'Yabancı'lardan Çek kökenli büyük usta Milos Forman, *Goya'nın Hayaletleri*'nden sonra çalışmadı... Alman kökenli Wolfgang Petersen de bu kitaptaki *Poseidon'a Dönüş*'ten sonra çalışmadı... İsveç kökenli Lasse Halström ise çalıştı, ama *Casanova*'dan sonraki filmlerine yetişemedim!...

Meksikalı Guillermo del Toro belki başyapıtı olan *Pan'in Labirenti* ve *Hellboy 2: Altın Ordu*'dan sonra az çalıştı. Ama birçok projeye geliyor... Bir diğer Meksikalı, Alfonso Cuarón ise bence iki katıksız başyapıtı çekti: *Son Umud* ve *Yerçekimi*.

Hollywood'a demir atmış iki ilginç İngiliz yönetmeni, erken ölümleriyle üzdüler. Anthony Minghella, *Hırsız*'dan sonra başka film yapmadan, 2008'de öldü... Ridley Scott'un kardeşi Tony Scott ise *Durdurulamaz*'la aksiyon sinemasına egemenliğini bir kez daha gösterdikten sonra, intihar ederek öldü. Yıl 2012 idi.

Uzaktan gelen bir diğer yönetmen ise Güney Afrika'dan Gavin Hood oldu. Ve üst üste *Yargısız İnfaz*, *X Men-Başlangıç: Wolverine* ve *Uzay Oyunları* filmleriyle büyük sükse yaptı.

Kimi nisbeten genç yönetmenler biraz tökezlediler. Belki başa Quentin Tarantino'yu koymak gerekir. *Ucuz Roman* ve bir ölçüde *Kill Bill*'le gönüllerimizi fetheden yönetmenin son filmleri -*Ölüm Geçirmez*, *Soysuzlar Çetesi*, *Zincir*- beni daha çok güldürdü! Kuşku yok ki

koşulsuz sevenleri var, hep de olacak. Ama ben artık aralarında değilim...

Yükselenler ve filmleri

Yükselen bir isim kuşkusuz Christopher Nolan oldu. Bu sinema fabrikası yönetmenin iki *Kara Şövalye* serisi filmlerine bayılmıyordum da, *Prestij* ve *Başlangıç* beni çok mutlu etti... David O. Russell da iyi işler yapıyor: *Dövüşçü*, *Umut Işığım*, *Düzenbaz*... Yükselen diğer isimlerden Ben Affleck art arda ilginç filmler yaptı: *Kızımı Kurtarın*, *Hırsızlar Şehri* ve Oscar'a kadar uzanan *Argo*.

Affleck gibi oyunculuktan gelip yükselen bir diğer isim Sean Penn oldu. İlk dönem filmlerini sevmiştim, bu dönemde de *Into the Wild*'a bayıldım... Yine oyunculunun yanı sıra yönetmenliği de deneyen George Clooney, *İkili Oyun*, *Zirveye Giden Yol*, *Hazine Avcıları* gibi filmleriyle karşımıza geldi.

Daha eski oyuncu-yönetmenlerden Mel Gibson bu dönemde *Apokalipto* (2006) ile bu serüveni kapatmış gözüküyor. Robert de Niro ise sadece *Kirli Sırlar*'ı yönetti.

Bir diğer hızla yükselen sanatçı Darren Aronofsky oldu. Gerçi *Kaynak*'tan nefret etmiştim, ama ardından bana göre iki başyapıt geldi: *Şampiyon* ve *Siyah Kuğu*... Marc Forster yeni kuşağın en iyilerinden olmayı başardı. *Lütfen Beni Öldürme*, *Uçurtma Avcısı*, Bond filmi *Quantum of Solace*, *Dünya Savaşı Z* hep iyi çekilmiş, doyurucu filmlerdi. Yine kişisel filmlerden gelen James Mangold, kitle sinemasına başarıyla geçti: *Sınırları Aşmak*, *3.10 Yuma Treni*, *Wolverine*...

Kitle filmlerinin arkasındakiler

Gerilim-aksiyon türünün üç büyük ustası James Cameron, Michael Bay ve Roland Emmerich'in sağlıkları yerindeydi!... Cameron son on yılı biraz tembelce geçirdi. *Avatar* bence bir zirveydi, ama yalnız bir zirve. Şimdi ardından üç bölümü birden geliyor!... Michael Bay sadece *Transformers* serisine yoğunlaşmıştı, dört bölüm birden.... Roland Emmerich ise bu dönemde benim ilgimi sadece *2012* filmiyle çekebildi.

Yine bir gerilim ustası, ama büyük bütçeleri olmayan mistik filmlerin ustası M. Night Shyamalan da çalıştı: *Sudaki Kız*, *Mistik Olay*, *Dünya: Yeni Bir Başlangıç*...

Komedilerde de düzeyli genç yönetmenler geldi. *Felekten Bir Gece* serisi ve *Git Ba-*

şımdan'la Todd Phillips, *Tropik Fırtına* ve *Walter Mitty'nin Gizli Yaşamı*yla Ben Stiller, *Juno* ve *Aklı Havada* ile Jason Reitman, *Şamar Öğlani* ve *Timothy Green'in Sıradışı Yaşamı* ile Peter Hedges dikkat çektiler.

Yenilerden ayrıca *Korkak Robert Ford'un Jesse James Suikastı* ve *Kibarca Öldürmek*'le Andrew Dominik, *Sokağın Kralları* ve *Sabotaj*'la David Ayer öne çıktılar... İsveçli yönetmen Mikael Hafström artık kendisini Hollywood'a kabul ettirdi: Art arda çektiği *1408*, *Şangay*, *Ayin*, *Kaçış Planı* gibi farklı ama hepsi başarılı film den sonra... John Curran ise *Duvak*, *Şantaj*, *Çöldeki İzler* gibi filmleriyle ilgi çekti. Burada çok sevdiğim *Şantaj*'ı bulacaksınız.

Çokluk ticari bir sinemanın da anılmaya değer adları var. Örneğin Gore Verbinski, en azından *Karayip Korsanları*'nın son iki bölümünü, ayrıca *Fırtınalı Hayatlar*, *Rango* veya *Maske- gibi çok farklı projeleri başarıya ulaştırdı... Brett Ratner de öyle: *X Men: Son Direniş*, *Kule Soygunu*, *Herkül: Özgürlük Savaşçısı*... Matt Reeves ise *Canavar*, *Maymunlar Cehennemi: Şafak Vakti* gibi filmlerle iyi bir çıkış yaptı.*

Tür sinemasının korku filmleri dalında da iyi işler yapan gençler var. Örneğin Malezya kökenli James Van anılabilir: *Testere*, *Ruhlar Bölgesi 1* ve *2*, *Korku Seansı* gibi filmleriyle...

Ve de koca bir erkekler ordusunun içinde adeta tek başına direnen Kathryn Bigelow, üstelik erkeklerin bile zor çekeceği filmlerin gayet iyi altından kalkıyor. *Ölümcül Tuzak*, Oscar'a ulaşan *Zero Dark Thirty*. Ve mesleğin içinde bir benzeri yok!...

İngiliz ustalar

İngiliz yönetmenler de iyi bir on yıl geçirdi. Ken Loach hem çok verimli, hem de başarılıydı. Ve art arda *Duygudan da Öte*, *Özgürlük Rüzgârı*, *İşte Özgür Dünya*, *Hayata Çalın At*, *Meleklerin Payı* gibi filmlerle karşımıza geldi... Eskilerden Terry Gilliam, *Çılgın Kardeşler* ve *Dr. Parnassus*'u sundu. Son filmi *Sıfır Teoris*'ni ise bizde izlemedik... Mike Leigh usta ise *Vera Drake - Hemşire* ve *Ömrümüzden Bir Sene* ile zirveye çıkmıştı. Sonraki sessizliğini ise yakın zamanda gördüğümüz *Mr. Turner*'le bozmuş gözüküyor...

Neil Jordan, *İçindeki Yabancı*'da iyiydi, ama *Bir Vampir Hikâyesi-Byzantium* bayağı kötüydü. Şimdi Borjyalar TV dizisini çekiyor... Paul Gre-

engrass daha başarılı oldu: *Uçuş 93*, Bourne serisinden *Son Ültimatom*, *Kaptan Phillips*...

Stephen Frears az, ama öz film yaptı. *Kraliçe de*, *Umudun Peşinde* de bizi mest etti... Jim Sheridan gibi bir siyasal filmler ustasının korku filmi çekeceğini kim düşünebilirdi: *Korku Evi!*... Kenneth Branagh ise şaşırttı. Oyun uyarlaması *Sleuth – Ölümçül Oyun*'la fantastik Thor arasında dağlar kadar fark vardı!...

Danny Boyle parlak bir dönem yaşadı: Oscar'a uzanan *Milyoner*'den *127 Saat*'e... Michael Winterbottom her zamanki gibi verimli olmasına karşın, bize sadece *Guantanamo Yolu* adlı çok ilginç belgeseliyle ulaşabildi... Joe Wright ise tam zirvedeydi. *Aşk ve Gurur*, *Kefaret*, *Anna Karenina* gibi harika klasik roman uyarlamalarının yanında, *Hanna* gibi bir aksiyonda da başarı kazandı.

Stephen Daldry o harika *Okuyucu*'dan sonra pek çalışmadı... Roger Michell daha çalışkandı, ama bana ve bu kitaba ancak –çok sevdiğim– *Paris'te Bir Haftasonu* filmiyle ulaşabildi... Jamaika kökenli, demek ki 'kara derili' Steve McQueen ise *Açlık*, *Utanç* ve en son Oscar'a ulaşan *12 Yıllık Esaret*'le zirveye çıktı. Biraz tartışılır biçimde!...

Tom Hooper sadece iki filmle gönlümüzde taht kurdu: *Zoraki Kral* ve baş döndürücü bir *Sefiller* uyarlaması... Aynı şey genç David Mackenzie için de söylenebilir: *Yeryüzünde Son Aşk* ve *Yüksek Risk* filmleriyle...

Fransa'dan veda edenler ve yeniler

Fransa'dan büyük usta Claude Chabrol ile son filmlerinden *İkinci Nefes*'le kitaba giren Alain Corneau'yu aynı yıl, 2010'da yitirdik. Bir başka ustayı, Alain Resnais'yi ise 2014'te yitirdik. Ama hepsi son günlerine dek çalıştılar. Hele en yaşlıları Resnais... 92 yaşında, son Cannes şenliğinde yarışıp özel bir ödül aldıktan hemen sonra ölen sanatçının son filmleri, ne yazık ki ülkemize gelmedi. Ben bir festivalde izlediğim *Coeurs – Kalpler* filminin eleştirisini, ona bir saygı jesti olarak kitaba aldım.

Yine emektar Costa-Gavras çabalarını inatla sürdürdü. Bugün artık 82 yaşında olan sanatçı, burada *Cennet Batıda* ve de *Kapital* filmleriyle yer alıyor. Ayrıca *Ölümçül Çözüm*'ü de ilginçti.

Son dönemde yaratıcı Fransız sinemasının en önemli adı François Ozon oldu. Bu kitapta da *Ricky*, *Yuva*, *Kadın İsterse* ile *Genç* ve *Güzel* filmleriyle yer aldı... Ticari, ama düzeyli Fransız

sinemasını Luc Besson temsil etti sayılabilir: *Adele'in Olağanüstü Maceraları* ve *Lucy* filmleriyle... Hemen yanı başına Jerome Salle'ı alarak: Anthony Zimmer ve Largo Winch. Ayrıca *Aşk Uğruna* ve *Zor Hedef* filmlerine bayıldığım Fred Cavaye'yi...

Olivier Dahan ise aralarına tam yedi yıl giren iki biyografik filmle parladı: Edith Piaf üzerine *La Mome – Kaldırım Serçesi* ve de *Monako Prensesi Grace*...

Son dönemin dikkat çekebilen çok az Fransız yönetmeninden biri olan Sylvain Chomet'nin *Sihirbaz* ve *Attila Marcel*'ini kitaba aldım, tavsiye de ederim... Belki ardından *Artist* filmiyle ortalığı yakan Michel Hazanavicius ve de *Ben*, *Kendim* ve *Annem*'le beş Cesar almayı başaran Guillaume Gallienne gelebilir!

Aslen Belçikalı olup Fransa'da çalışan Luc ve Jean-Pierre Dardenne Kardeşler ise, 'francophone' sinemaya iki güzel filmle katkıda bulundular: *Lorna'nın Sessizliği* ve *Bisikletli Çocuk*.

Alman sinemacılar, Haneke ve von Trier

Alman sinemasından Wim Wenders yolun sonuna gelmiş gibiydi. Her ne kadar *Pina* belgeseli harika olsa da... Almanya'nın sayılı uluslararası yönetmenlerinden Tom Tykwer de iyi çalıştı. Kendi adıma *Koku* uyarlamasını çok sevmedim, *Bulut Atlası*'nı ise hiç!... Ama *Üç bence* iyi bir film, onun için bu toplama girdi... Florian Henckel von Donnersmarck, *Başkalarının Hayatı*'yla Oscar aldıktan sonra, ancak *Turist* filmini çekebildi... Christian Petzold ise *Barbara* adlı sıra dışı filmiyle umut bağlanan bir isim oldu.

Elbette Fatih Akın'ı da anmak gerekir: günümüzün en önemli Alman sinemacılarından olarak... Ama biz onu Türk saymayı ve filmlerini Türk filmi eleştirilerini topladığımız kitaplarımızı da almayı yeğliyoruz. Herhalde Türkiye ile sıkı ilişkisini hiç kesmediği ve her filminde bizden olaylara, kahramanlara ve duyarlılıklara yer verdiği için...

Avusturyalı Michael Haneke eski kıtanın en önemli yaratıcı adlarından biri olmayı sürdürdü. *Saklı*, *Beyaz Bant* ve nihayet *Aşk* çok önemli filmlerdi... Danimarkalı Lars von Trier ise göz kamaştırıcı kariyerini tartışmalı filmlerle sürdürdü. Son ve en çok yankı yapan filmi *İtiraf – Nymphomaniac*'ı festivalde izleyip yazmıştım. Ancak sansür, çıkmasına engel oldu. Ben yi-

ne de bu kitaba aldım: *Deccal* ve *Melankoli*'ye ek olarak...

Hollanda'dan da yetenekli bir sinemacı çıktı: Anton Corbijn. Ve *Kontrol*'le başlayıp *Centilmen*'den geçerek *İnsan Avı*'na ulaşan bir çizgide yükseldi. İki kuşak önceki vatandaşları Paul Verhoeven gibi dışarıda çalışmayı seçerek...

Avrupa sinemalarından

Polonya'ya geçerse, Roman Polanski artık –uzun zamandır– ülkesinin dışında çevirdiği filmlerden *Oliver Twist* ve *Acımasız Tanrı* ile hâlâ formda olduğunu gösterdi... Hemen hemen dönemdaşı olan Jerzy Skolimowski de öyle. 2010'daki dönüş filmi *Ölümüne Kaçış* beklentilerin ötesindeydi... Yine dışarda –İngiltere'de– çalışmak zorunda kalan Pawel Pawlikowski ise *Gizemli Kadın* filmiyle bu toplama girdi, ama keşke İstanbul festivalinde görüp bayıldığım, ancak bizde gösterime girmediği için tam eleştirisini yazamadığım *Ida* filmi de yer alabilseydi...

İtalyan sinemasının üzerine ölü toprağı serpilmiş gibiydi. Eskilerden Taviani Kardeşler *Sezar Ölmeli*'yle yetindiler ve güzel bir teselli armağanı aldılar: Berlin'de bir Altın Ayı... 'Çizme Sineması'nın belki günümüzdeki en önemli yönetmeni Paolo Sorrentino, *Olmak İstedğim Yer* ve özellikle Oscar'ı da alan *Muhteşem Güzellik*'le ilgi çekti... Gabriele Muccino ise yine ABD'deki çabalarını sürdürdü: *Umudunu Kaybetme*, *Yedi Yaşam*...

Yorulmak bilmez Ferzan Özpetek ise bir avuç güzel filmle karşımıza geldi. Ama tıpkı Fatih Akin gibi onları da Türk filmleri arasında sayıp değerlendirmeyi seçmiştik, öyle de gidiyor.

İspanyol sineması da parlak değildi. Carlos Saura usta verimini azalttı, bu kitaba da ülkemizde gösterilen son filmi olan *Iberia* ile girebildi... Pedro Almodóvar ise gözlerimizin önünde inişe geçti. *Dönüş* ve *Kırık Kucaklaşmalar* gibi iki muhteşem filmden sonra gelen *Çinde Yaşadığım Deri* ve özellikle *Aklımı Oynatacağım*, birer büyük hayal kırıklığı oldu. İkisini de yazdım, ama buraya almaya gerek görmedim.

Çıkış yapan bir ülke küçücük İzlanda oldu. İki ilginç yaratıcı yönetmeni sayesinde... Bunlardan Baltasar Kormákur, *Son Vurgun* ve *Zorlu İkili*'yle bu toplama girdi... Dağur Kári ise *Tutunamayanlar* ve *İyi Yürek*'le dünyaya açıldı ve bize dek geldi.

Rus sinemacıları

Tüm eski komünist ülkelerde olduğu gibi Rus sinemasında da bunalım sürdü. İki çağdaş usta son filmlerini büyük zorluklarla çekebildiler. Alexander Sokurov sadece *Alexandra* ve *Faust*'u yönetebildi. *Andrey Zvyagintsev* ise *Sürgün* ve *Elena*'yla karşımıza geldi. (*Sürgün*'ün eleştirisini yetersiz bulduğum için buraya alamadım, yeniden izleyip yazacak vaktim de olmadı.)

Bir diğer ilginç Rus sinemacısı, Kazak kökenli Timur Bekmambetov, ülkesinde başladığı sinemada özellikle *Gece Nöbeti* ve *Gündüz Nöbeti* filmleriyle parladı, sonra Batı'ya geçti. Ve ABD'de (bu kitapta bulacağınız) *Wanted* ve de *Vampir Avcısı: Abraham Lincoln* filmlerini çevirdi. Şimdi yeni *Ben-Hur*'a hazırlanıyor. Nereden nereye!...

Angelopoulos ve Kusturica

Balkan sinemaları da genelde zayıftı ve üstelik önemli kayıplar verdi. Yunanistan'ın dahi sinemacısı Angelopoulos önce sinemasal gücünü, sonra da hayatını yitirdi. Ve bunlar iç içe oldu: yeni ve iddialı bir üçlemeye başlayan sanatçının ilk iki filmi beğenilmedi. Ben de beğenmeyenler arasındaydım, bu nedenle de buraya sadece ikinci bölüm olan *Zamanın Tuzu*'nu aldım.

Ama o, üçlemenin son bölümünü çekerken feci bir kazada öldü: 2012 yılında ve 76 yaşında... Bu bölüm üçlemeyi tamamlayayıp bütünlenebilir, böylece hepimize tükürdüğümüzü yalatabilir miydi?

Belki de... Artık hiç bilemeyeceğiz.

Benzer bir şey Bosnalı (kimilerine göre Sırp) yönetmen Emir Kusturica için de oldu. O Allah'a şükür hayatta, ama bu dönemde sadece *Bana Söz Ver* filmiyle karşımıza geldi. Ve onu da beğenmedik. Söylemeye utanıyorum, ama benim 1995'te çıkan *100 Yılın 100 Yönetmeni* kitabıma aldığım bu iki önemli sanatçıyı yirmi yıl sonra böyle eleştirmek bana da ağır geliyor. Ama gerçeği, en azından düşündüğümü yazmak zorundayım. Sanatçılar da yaşlanıyor... Kimilerinin "evet, eleştirmenler de" dediğini duyar gibiyim!...

Belki de... Ancak bu yüzden, başlarda alamamayı seçtiğim bu eleştirileri son anda kitaba dahil ettim. En azından niçin beğenmediğimi anlatabilmek umuduyla...

Buna karşılık Bosna'dan çıkan Danis Tanović ülkesinin medarifihtarı oldu. Ve *Güzel Bir*

Hayat Düşlerken ve *Bir Hurdacının Hayatı* filmleriyle bu toplamda yer aldı.

Rumen ve İran sinemaları

Balkanlar'da bu son dönemde filmleri en ilgi gören ülke, sanırım Romanya oldu. Ezelden beri güçlü bir mizaha dayanan incelikli ve özgün bir sineması vardı zaten... Böylece *Bükreş'in Doğusu* ile Corneliu Porumboiu, *4 Ay 3 Hafta 2 Gün*'le Cristian Mungiu, *Paris'te Son Konser*'le Radu Mihaileanu, *Çocuk Pozu*'yla Calin Peter Netzer vb. isimler sinemaseverleri mutlu etti.

Elbette Balkanlar'da sineması gerçekten parlayan ikinci ülkenin Türkiye olduğu söylenebilir. Ama o ayrı bir konu!...

Doğu yanındaki komşularımızdan İran'ın büyük ustası Abbas Kiarostami daha sakindi. Yine de *Aslı Gibidir*'le gönüllerimizi fethetti... Yeni gelen kuşaktan ise Asghar Farhadi göz doldurdu: bol ödül toplayan *Bir Ayrılık* ve *Geçmiş* filmleriyle...

Yine Doğu yanımızdaki İsrail ise yaratıcı canlandırma sinemacısı Ari Folman'dan düzeyli iki filmle bizlere ulaştı: *Beşir'le Vals* ve *Son Şans*.

Yanı başına, Fransız sanatçısı Vincent Perronnau ile birlikte 'politik canlandırma' *Persopolis*'le büyük çıkış yapan ve *Azrail'i Bekleyen* ile bunu bir ölçüde sürdüren kadın sanatçı Marjane Satrapi eklenebilir.

Yine Doğu yanımızdaki İsrail ise yaratıcı canlandırma sinemacısı Ari Folman'dan düzeyli iki filmle bizlere ulaştı: *Beşir'le Vals* ve *Son Şans*...

Dünya sinemalarına bakış

Kanada'dan Denis Villeneuve *İçimdeki Yanğın*'la kitaba girdi, ama ayrıca *Tutsak* ve *Düşman* filmleri de bizde oynadı... Xavier Dolan ise *Annemi Öldürdüm* ve *Tom Çiftlikte*'yle sinemaseverlere ulaştı. Ben ikincisini aldım.

Latin Amerika'dan gelen sanatçılar, artık uluslararası planda çalışıyor. Andığımız Alfonso Cuarón gibi... Ayrıca Meksikalı Alejandro González Iñárritu, *Babil* ve *Biutiful* ile bizleri yine hayran bıraktı... Brezilya'dan Fernando Meirelles ise *Arka Bahçe*, *Körlük* ve *360*'la ön plana çıktı...

Uzakdoğu'ya bakarsak... Önce Avustralya. Bu kendine özgü sinemanın yetiştirdiği ustalardan Peter Weir, şu son on yılda sadece *Özgürlük Yolu*'nu yaptı. Biz de gereğince değer-

lendirdik... Yurttaşı Jane Campion da çok etkin olamadı. Ve bize sadece *Parlak Yıldız*'i sundu. Ama Cannes'da jüri başkanı olarak *Kış Uykusu*'na gösterdiği sevgiyi artık milletçe unutmayacağız!...

Yeni Zelandalı usta Peter Jackson ise bu dönemde bir *King Kong* yeniden-çevrimi ve de *Hobbitt: Beklenmedik Yolculuk*'la karşımıza geldi. Anlaşılan Hobbitt serüvenlerini sürdürecektik...

Japonya'dan hemen sadece eşsiz canlandırma ustası Hayao Miyazaki vardı, göze çarpan... Ve bizlere özgün grafiğiyle *Yürüyen Şato* ve *Rüzgâr Yükseliyor*'u yolladı.

Koreli usta Kim Ki-duk, zirvede olmayı sürdürdü: *Yay*, *Nefes* ve *Acı* adlı enfes filmleriyle... Yine Koreli Park Chan-wook, kitabımıza *Laetli Kan* adlı son filmiyle girdi... Çin sinemasının yılanmış ustası Zhang Yimou, *Altın Çiçeğin Lane-ti* ve *Savaşın Çiçekleri* adlı iki güzel filmle aramızdaydı... Bir başka Çinli usta, Wong Kar-wai ise yine iki başarıyla kitaba konuk oldu: *Benim Aşk Pastam* ve de *Büyük Usta*.

Son birkaç not

İşte son on yılda dünya sinemasına bu toplama giren yönetmenleri eksen alarak bir genel bakış denemesi... Elbette her şeyi göremezsiniz, her filme erişemezsiniz. Benim de kaçırdığım kimi filmler oldu. Ama emin olun, bu on yılda da ilke olarak her önemli filme yetişmeye ve üzerine birkaç söz yazmaya çabaladım.

Bunun için önemli bir kaynak, izlediğim festivallerde gördüğüm filmler üzerine hemen, sıcaklığına notlar alma huyumu geliştirmek oldu. Ne yazık ki bu filmlerin bir bölümü gösterime çıkmıyor ve böylece o notlar, tam bir eleştiri yazısına dönüşmeden kadük oluyor.

Bu kitapta gösterime giremeyen filmler üzerine sadece üç yazı var. Onlar da *Kalpler*, *Into the Wild* ve *İtiraf* filmleri için... İlkini Alain Resnais'ye saygımdan, ikincisini en azından DVD'si çıktığında sempaticimden, üçüncüsünü ise filmin gösterime çıkacağı haberi üzerine ve geniş bir inceleme olarak yazmıştım. Ama film yasaklandı, yazıyı da filmin ve yönetmeni von Trier'in artık sinema tarihinin parçası olmuş önemi nedeniyle kitaba almayı uygun gördüm.

İşte böylece son on yılın panoraması, eleştirilerin süzgecinden geçerek önünüzde... O bitmeyen seriler, o çılgın süper-adamlar, o tekno-

loji harikaları, o özel efekt mucizeleri, o gümbür gümbür aksiyonlar... Ya da artık suyu çıkmış denen 'aşk filmleri' konusunda yepyeni şeyler söylemeyi, hepimizi yeniden 'âşık etmeyi' başaran filmler. Sadece bu alanı örneklersem, Haneke'nin ve Jonze'nin Aşk'ları ya da *Aşk Şimdi*, *Aşk ve Gurur*, *Aşk Uğruna*, *Aşkın Kitabı* ya da *Yeryüzünde Son Aşk* gibi filmler.

Ama aynı zamanda, alabildiğince yaratıcı filmler, bağımsız çabalar, has sanatçıların küçücük bir filmde bile derin yeteneklerini ve dünyaya kişisel bakışlarını dışavurma olanakları... Neyse ki, tüm o sanayileşme, kapitalistleşme, mekanikleşip sıradanlaşma eğilimlerine karşın, bu olanak hep ve hâlâ var!...

İki önemli teşekkür

Bitirmeden, iki teşekkür. Biri, bu tür 'yazıların derlenmesi' dahil bunca kitabımı, hem de her defasında büyük bir özenle hayata geçiren ve böylece bana hâlâ görebildiğimce filmi izleyip yazma gücünü ve 'belki bir gün yayınlanır' umudunu veren Remzi Kitabevi sahiplerine ve çalışanlarına...

Diğeri de elbette bu yayınları alıp okuyarak bana asgari bir tüketici kitlesi sağlayan o kadar kıymet bilir, sadık ve sinemasever okurlarıma... Sizler olmasaydınız bu yazılar yazılmaz, bu sözler edilmez ve bu filmler ölümsüzleşmezdi. Sağ olun, var olun!...

Atilâ Dorsay
Eylül 2014

Gizemli bir Doğu öyküsü

Acı ★★ ★★

(PIETA) Yönetim, senaryo ve müzik: Kim Ki-duk / Görüntü: Jo Young-Jik / Oyuncular: Min-soo Jo, Eunjin Kank, Jae-rok Kim / Kore filmi, 2012

Güney Kore sinemasının ustası Kim Ki-duk'un uzun bir sessizlikten sonra parlak dönüşü. Bu filmi Venedik 2012'de Altın Aslan aldıktan sonra dünyayı dolaşmıştı, sonunda bize de geldi.

Film, çağdaş Güney Kore'nin gecekondular tabanı üzerindeki yoksulluk ve çaresizliğinin bir parabolü. Kurbanları sadece ilkel atölyelerinde çalışan emekçiler olan bir çete, onlara verdiği kredilere büyük faizler uygulayarak ve sonra büyük borçların altına sokarak sömürmektedir. Çetenin vurucu gücü ve celladı ise, alabildiğine zalim ve psikopat bir genç adamdır: Yalnız yaşayan, hayatında hiçbir sevgiyer olmamış, bir çiçeği bile sevmemiş bir yalnız şövalye.

Birden karşısına çıkan yaşı belirsiz bir kadın, yıllar önce onu terk edip gitmiş annesi olduğunu iddia ederek adamın hayatına dalar. Aldığı tepki, yoğun bir nefret, müthiş bir şiddet ve tecavüze dek varan bir zalimlik olur. Acaba o yaşsız kadın gerçek anne midir? Ve adamın ruhunu sükûnete kavuşturabilir mi?

Ki-duk, bir kez daha farklı uygarlığın adlarını bile doğru dürüst okuyamadığımız, geleneklerine yabancı olduğumuz bireylerini yanı başımıza dek getiriyor ve evrensel kılıyor. Türlü biçimlerde okunabilecek bir film bu: Melodramatik bir ana-oğul hikâyesi, mistik soslu bir şiddet göstereci, baskı altında ezilen çaresiz bir toplumun birey ve aile çerçevesinde duyulan çılgılığı.

Ancak nasıl okursanız okuyun, sizi avucunun içine alan ve gizemli bir çekiciliği olan bir film. Ustanın tüm filmlerinde olduğu gibi... Özgün, güçlü ve etkileyici bir yapım, onun *Boş Ev* günlerine döndüğü bir sinema zirvesi.

En uzun yolculuklar, bir adımla başlar...

Acı Bir Hayat Öyküsü ★★ ★★

(PRECIOUS) Yönetmen: Lee Daniels / Senaryo: Geoffrey Fletcher / Görüntü: Andrew Dunn / Müzik: Mario Grigоров / Oyuncular: Gabourey Sidibe, Mo'Nique, Paula Patton, Mariah Carey, Sherri Shepard, Lenny Krawitz / Amerikan filmi, 2009

Her şeyiyle tam bir 'bağımsız sinema' örneği: Marjinal kahramanları, özgür anlatımı, gev-

şek kurgusu, sürekliliği kırıp kamerası, amatörce yakın oyuncuları... Ama tüm bu öğelerden öylesine enerjik bir sinema ve öylesine dramatik bir öykü çıkıyor ki, insanı afallatıyor.

Evet, kısa adıyla *Precious*, hakkında duyduğunuz her şeyi doğrulayan, hatta onun ötesine geçen bir film. New York'un göbeğindeki zenci mahallesi Harlem'i sinemada çok izledik. Ama daha önce böylesine modern bir insanlık trajedisine dekor oluşturmuş muydu?

Son derece şişman, içedönük, hayata küsmüş, 16 yaşındaki kapkara *Precious*'un öyküsü, romanın yazarının gerçekten tanıdığı bir kişiliğe dayanıyor. Ortalarda gözükmeyen babası tarafından iğfal edilip iki gayrimeşru çocuk doğurmuş, her şeyi bilip gören annesinin acıması yerine inanılmaz nefretini çekmiş, sınıfında hep en arka sırada oturup hiç konuşmamış ve hiç el kaldırmamış olan *Precious*, Amerikan Rüyası'nın arka bahçesini, giderek çöplüğünü temsil ediyor. Belli bir sosyal güvence sistemine karşın, özellikle zenci kesime egemen olan cahillik, bilgisizlik ve ilkelik, iç acıtan sonuçlara yol açıyor.

Bu önemli filmin seyri kolay değil. Ama kendilerini, bu kez ABD'nin zenci kesiminde odaklanmış olan dünya bahtsızlarının öyküsüne yoğunlaştırabilenler, bu filmde üstün bir tat alacaklar. Gerçi acıyla, öfkeyle karışık bir tat, ama tüm gerçek trajedilerde öyle değil midir?

Üstelik onca kedere rağmen, film umutlu biçimde bitiyor. Çünkü 'en uzun yolculuklar, bir adımla başlar'. Ve *Precious*, her şeye karşın, o adımı atmaya başaracaktır... Anne rolünde Mo'Nique, yardımcı oyuncu olarak aldığı Oscar'ı hem de nasıl hak ediyor!...

Ama başroldeki Gabourey Sidibe'den sosyal güvenlik görevlisi Mariah Carey'e, herkes muhteşem. Gerçekçi sinemada bir çağdaş zirve...

İlaç sanayinin arka perdesi

Acı Reçete ★★ ★★

(SIDE EFFECTS) Yönetim ve görüntü: Steven Soderbergh / Senaryo: Scott Z. Burns / Müzik: Thomas Newman / Oyuncular: Jude Law, Rooney Mara, Catherine Zeta-Jones, Channing Tatum, Vinessa Shaw / Amerikan filmi, 2013

Kendine özgü, ilginç bir modern kara film. Genç bir kadın, hapisten yeni çıkmış yakışıklı kocasını tutkuyla karşılar. Ama daha ilk gece yatak-

2005

TÜM SİNEMASEVERLERİN YARARLANACAĞI BENZERSİZ BİR BAŞVURU KİTABI...

Atilla Dorsay, bu ciltte 2005'ten bu yana izleyip değerlendirdiği yabancı filmlerden geniş bir seçme sunuyor, bize...

Seyirciyi büyüleyen kahramanlar, beğenilen seri filmlerin yeni örnekleri, salonlardan taşan kahkahalar, sinema sektörünün yarattığı çarpıcı efektler... Hepsi bir arada.

Dorsay, kimi zaman başyapıtların cazibesini paylaşıyor; kimi zaman filmlerde ilk bakışta görülemeyen ayrıntılara değiniyor; kimi zaman popüler, kimi zaman da yaratıcı özellikler içeren filmleri yansız bir tavırla değerlendiriyor. Tümüyle tutkulu bir eleştiri süzgecinden geçen bir on yılın panoraması bu kitapta yer alıyor.

2015

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1645-2

9 789751 416452

₺ 35,00